

Філологічні науки

Сучасний політичний текст як сфера актуалізації англомовної метафори

Парахневич А.О.

Викладач НТУУ «Київський Політехнічний Інститут ім. Ігоря Сікорського»

Політична комунікація у суспільстві на етапі його швидкої демократизації набуває досить великого значення. Серед її численних компонентів найважливішим є мова, аналіз якої надає змогу скласти більш чітке уявлення про розвиток й способи моделювання політичної комунікації в країні та дослідити особливості самої мови як частини політичного дискурсу. Крім того, проблема взаємодії мови та влади є надзвичайно актуальною в умовах мінливого геополітичного балансу у світі. Своє відображення вона знайшла у політичному дискурсі, головним призначенням котрого є вплив на свідомість (а інколи і підсвідомість) реципієнта [1, с.6].

Якщо метою політичної промови (тексту) є досягнення емоційного збудження чи переконання, досить очевидним є той факт, що без метафори як одного з найголовніших риторичних засобів створення образності та емоційного забарвлення у мовленні не обійтись. Також слід зазначити, що метафора чи не найкраще сприяє перетворенню значень слів, надає фрагментам тексту пом'якшення, коли мовець не вважає за потрібне називати речі своїми іменами, надає змогу завуальовано повідомити неприємну новину, а також сприяє сугестивному насиченню тексту (навіювання певної ідеї чи забезпечення підсвідомого впливу на реципієнта) [5, с.187].

Використання метафори в англомовному політичному дискурсі є не тільки ефективним інструментом впливу на свідомість адресата, а й забезпечує смислову та емоціональну єдність тексту. Сучасні політичні промови пронизані

аргументативними, маніпулятивними та сугестивними технологіями, в котрих метафора є одним з найдієвіших засобів впливу на масову свідомість.

Сучасний політичний текст нерідко сприймається як свого роду діалог з іншими текстами: автор розвиває та деталізує проголошені раніше ідеї, полемізує з ними, надає свою інтерпретацію фактів, підкреслює власну позицію [8, с.114]. У такому тексті безперечною є наявність великої кількості цитат, алюзій, стилістичних прийомів і, зокрема, метафор.

Використані в тексті прецедентні феномени роблять виклад більш інтелектуальним, формують нові смисли, вводять нову подію у загальноісторичний та культурний контекст. Зазначені феномени дають змогу зробити повідомлення більш яскравим, використати у тексті елементи мовної гри, привернути увагу і одночасно пояснити читачеві суть.

Кожний прецедентний феномен у політичному тексті – це знак нескінченного діалогу різних сфер культури, різних поколінь, і, разом з тим, показник інтелектуального рівня автора, з урахуванням можливостей сприймання повідомлення реципієнтом. Творча індивідуальність автора та автономність тексту виявляються у вдалому підборі елементів інтертекстуальності.

•Інтерстильове (міжстильове) тонування тексту – це навмисне використання в тексті мовних засобів з максимально різноманітною стилістичною забарвленістю, і зокрема таких, що можуть бути сприйняті читачем як стилістично чужорідні (сленг, аргі, професіоналізми, жаргонізми), або такі, що не відповідають уявленню щодо традиційних якостей політичного тексту (дотримання офіційно-ділового стилю мовлення, наявність політичної термінології тощо)[8, с.118-119].

Слід також зазначити, що однією з найяскравіших особливостей сучасної політичної комунікації є переважна зневага публіцистичної та офіційної лексики, автори в процесі написання тексту сміливо використовують, здавалось би, несумісні та чужорідні елементи та різноманітні стилістичні фігури. Широке

розмаїття стилістичних засобів, яке використовується у сучасній політичній комунікації, має на меті не тільки привернення та утримання уваги читача, але й акцентування оригінального викладу думки автором.

Метафори, що використовуються в обговоренні політичного життя суспільства, все частіше привертають увагу фахівців, які прагнуть з'ясувати, як і чому народжуються ці метафори, якою мірою вони відбивають соціальну психологію, політичні процеси та особисті якості їх учасників. Використання метафор нерідко виявляється для політичної мови вдалим способом непомітно впливати на настрої у суспільстві, представляти нові ідеї і одночасно викликати інтерес до своїх виразів [2, с.84-85].

У розширеному розумінні термін «метафора» можна застосувати до будь-якого вживання слів у непрямому значенні. Метафоричність набула статусу важливої ознаки політичного дискурсу, що призвело до необхідності осмислення особливого виду метафоричної одиниці – політичної метафори.

Дослідження динаміки моделей політичної метафори – один з напрямів когнітивної лінгвістики, що потужно розвивається. Сучасна когнітивістика розглядає метафору як спосіб пізнання, структурування та оцінки світу. Використовуючи метафори в процесі комунікації людина прагне змінити мовну картину світу існуючу у свідомості адресата.

Когнітивний підхід до аналізу політичної комунікації займає провідне місце в сучасній науці, проте багато аспектів усе ще залишаються дискусійними. Слід зазначити, що специфіка політичного тексту обумовлює підбір відповідних метафор [8, с.149]. У сучасній науці формується уявлення про політичну метафору як про інструмент для усвідомлення, моделювання та оцінки політичних процесів, як засобів впливу на соціальну свідомість.

На сьогодні у політичному мовленні можна виділити два аспекти метафоричної категоризації. Перший пов'язаний із необхідністю вербальної категоризації нових понять, його наслідком є концептуальна метафора. Другий

аспект – нова категоризація реальності, пов'язана із вторинною номінацією фрагментів дійсності. Це явище охоплює весь спектр політичних реалій [7, с.638].

На думку науковців, політичні ідеології будуються за допомогою метафоричних термінів. Політичні метафори, як і всі інші, можуть приховувати певні аспекти реальності, проте вони є більш значущими в політичній сфері на відміну від інших – «звичайних» метафор, оскільки «отримують наше життя», а інколи й можуть призвести до керування людською свідомістю [3, с.236].

Будь-яка метафора існує лише у певному контексті, тексті, дискурсі. Метафора є зрозумілою для реципієнта лише в тому випадку, якщо він враховує контекст в якому вона вживається. Роль метафори у англомовному політичному дискурсі неможливо недооцінювати: її присутність оживляє офіційний текст, а також дозволяє побачити та уявити певний процес, висвітлює саму його сутність, дозволяє краще зрозуміти, оцінити, визначити певні ознаки політичних явищ [4, с.65]. У цьому випадку метафори не є риторичною прикрасою, вони відображають конкретний спосіб сприйняття політичних подій, який впливає на характер відповідних рішень та дій, на засоби ведення політичного діалогу [6, с.33].

Дослідження особливостей використання метафори є важливим чинником у вивченні впливу на реципієнта певного повідомлення. Її вживання є досить частотним у політичних текстах, де емоційність і впливовість мовлення мають велике значення. Таким чином можна стверджувати, що в політичних текстах функціонує окремий тип метафори – політична, яка і робить мовлення політиків досить яскравим, цікавим і переконливим, дозволяє не лише пригорнути увагу реципієнта, а й утримати її.

Література:

1. Баранов, А. Н. Парламентские дебаты: традиции и новации // Сов. полит. яз. (от ритуала к метафоре) / А. Н. Баранов, Е. Г. Казакевич. – М.: Знание, 1991. – 63 с.
2. Ільницька, Л. Л. Метафора в сучасному англomовному політичному дискурсі // Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. наук. пр. – Хмельницький : ХНУ, 2009. – № 4. – С. 84-86.
3. Лакофф Дж. Метафоры, которыми мы живем: Пер. с англ. / Дж.Лакофф, М.Джонсон / Под ред. и с предисл. А. Н. Баранова. — М.: Едиториал УРСС, 2004. — 256 с.
4. Опарина Е.О. Концептуальная метафора // Метафора в языке и тексте. – М.: Наука, 1988. – С. 65–78.
5. Суровцев В.А Метафора, нарратив, языковая игра / В.А. Суровцев, В.Н. Сыров. Методология науки: Сборник трудов Томск, 1998. – №3: Становление современной научной рациональности. – С. 186-197
6. Телия В.Н. Метафора как модель смыслопроизводства и ее экспрессивно-оценочная функция // Метафора в языке и тексте – М.: Наука, 1988. – С. 26–52.
7. Чорна О.О. Особливості функціонування метафори в політичному дискурсі сучасної публіцистики // Філологічні студії / Наук. вісник КНУ. – Т.3. – 2013. – С. 637–643.
8. Чудинов А. П. Политическая лингвистика: Учеб. пособие. – М.: Флинта: Наука, 2007. – 2-е изд., испр. – 256с.